

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Verwondering over rigide toepassing regels

Boogaard, G.

Citation

Boogaard, G. (2019). Verwondering over rigide toepassing regels. *Binnenlands Bestuur*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/83467>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/83467>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BINNENLANDS BESTUUR

VERWONDERING OVER RIGIDE TOEPASSING REGELS

Geerten Boogaard 06 dec 2019 1 reactie

Omzien in verwondering. Dat is de titel van het interim-advies van de commissie die moest oordelen over het criminaliseren van ouders met kinderopvangtoeslag. In dit dossier met de codenaam CAF-11 zitten volgens mij drie instanties met hun vingers tussen de deur.

Het ministerie van Sociale Zaken is verantwoordelijk voor de regelgeving over kinderopvangtoeslag, de Belastingdienst ziet achter elke aanvrager een frauderende Bulgaar én de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State die de ellende had moeten corrigeren.

Twee van deze instanties zaten in de commissie: Donner en Klijnsma waren de bewindslieden op Sociale Zaken en Donner werd later de vice-president van de Raad van State. Dus raad eens wie er nu de schuld krijgt? De Belastingdienst. Zeker in het empathatische mediaoptreden van Donner over het leed dat de 300 slachtoffers hier was aangedaan. En dat allemaal niet onder de titel *Schamen in een hoekje* maar met doodleuk op de cover: *Omzien in verwondering*. Waar die titel vandaan komt, wordt in de tekst niet meer verklaard. Ik ben dus op zoek gegaan naar wat mij het meest verwondert.

Dat de Belastingdienst zich door de politiek heeft laten opjatten tot 'institutionele vooringenomenheid' in het nadeel van gewone burgers, valt zeer te betreuren. Liever hadden we een Belastingdienst met een zekere functionele onafhankelijkheid gehad, zoals je dat ook hoopt van de diplomatieke dienst, de AIVD en het Openbaar Ministerie. Als in dat soort diensten een eigen beroepseer heerst, brengen ze stabiliteit en machtsevenwicht in het staatsbestuur. Maar compleet onafhankelijk zijn ze in een democratie natuurlijk niet. Uiteindelijk valt de Belastingdienst onder de volledige politieke verantwoordelijkheid van de minister van Financiën. De fiscus is daarmee niet immuun voor politieke invloeden.

Het zou, zo constateert ook de commissie, pas echt gek zijn geweest als het scherpe politieke klimaat en de hele Bulgarenfraude compleet aan de dienst Toeslagen voorbijgegaan zou zijn. Daarop richt de verwondering zich dus niet.

Veel meer reden tot verwondering is er over het falen van de rechtsbescherming in dit dossier. De rechtspraak is namelijk wél institutioneel onafhankelijk en juist ontworpen om dit soort politieke sentimenten te keren. Dat heeft hier duidelijk niet gewerkt. De Afdeling bestuursrechtspraak bevestigde juist keer op keer de twee belangrijke stellingen van de blauwe heksenjagers: de wet zou geen ruimte bieden voor individuele beoordelingen en de wet zou dwingend voorschrijven dat er bij onrechtmatigheden altijd compleet teruggevorderd moest worden. Pas vlak voor het verschijnen van het advies van deze commissie gooide de Afdeling bestuursrechtspraak de jurisprudentie om. In diezelfde wet leest zij nu de verplichting tot individueel maatwerk en evenredigheid. Als reden voor deze ommezwaai voerde de Afdeling aan dat haar

pas in de loop der jaren de omvang van dit probleem en de ernstige financiële gevolgen voor gezinnen duidelijk waren geworden.

Over die motivering is inderdaad veel verwondering mogelijk. Eigenlijk zegt de Afdeling hiermee dat er best af en toe een gezin zwaar gedupeerd kan worden met absurd hoge terugvorderingsbedragen uit rigide regels. Alleen als dat vaak blijkt te gebeuren, dan moeten we per geval gaan kijken. Maar betekent individuele rechtsbescherming niet dat je ook al meteen naar het eerste slachtoffer had moeten kijken?

De commissie schrijft dat voor een rechter de ‘systematische, institutionele vooringenomenheid’ van de Belastingdienst niet meteen in de eerste zaak zichtbaar kon zijn. Dat kan ik volgen. Maar een excuus voor het pas te elfder ure invoeren van een evenredigheidstoetsing is dat niet. Wat maakt het uit of iemand slachtoffer is van systematische vooringenomenheid of van incidentele vooringenomenheid? In beide gevallen reken je op de rechter. Wonderlijk dus, inderdaad.

Geerten Boogaard is hoogleraar decentrale overheden (Thorbecke Leerstoel) aan de Universiteit Leiden.

Lees hier al zijn columns.

Bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/opinie/columns/verwondering-over-rigide-toepassing-regels.11687971.lynkx>.

© Copyright 2020 Kluwer. Alle rechten voorbehouden.